

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Университет имени Гоце Делчева,
г. Штип, С. Македония

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 / 8-9 октябрия 2020 / 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 | 8-9 октябрия 2020 | 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Наташа Сарафова
Ирина Аржанова
Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (5 ;
2020 ; Штип)

Зборник на трудови / Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО
филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип = Сборник
статей / Пятая международная научная конференция ФИЛКО филология,
культура и образование, 8-9 октября 2020, Штип = Conference proceedings
/ Fifth International scientific conference FILKO philology, culture and
education, 8-9 October 2020, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”,
2021. - 465 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-787-2

1. Напор. ств. насл.

а) Културологија -- Собири

COBISS.MK-ID 52932613

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Алемпиевиќ (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалџшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Марија Рејес Ферер (Шпанија)
Технички секретар
Нагаша Сарафова
Јована Караниќиќ-Јосимовска
Ирина Аржанова
Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Ѓергиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татјана Стојановска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Алемпиевич (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Мария Рейес Феррер (Испания)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чалышкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Ученый секретарь
Нагаша Сарафова
Йована Караникич-Йосимовска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Наташа Сарафова

Ирина Аржанова

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Zhana Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Alempijevic (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Maria Reyes Ferrer (Spain)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Natasha Sarafova
Jovana Karanikic-Josimovska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov
Natasha Sarafova
Irina Arzhanova
Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Suzana R. Bunčić - ANDRIĆ'S EARLY STORIES WITH ELEMENTS OF ALLEGORY AND SATIRE	13
2. Катерина Видова - ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	19
3. Ана Витанова - Рингачева - СОБИРАЧИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ОД ЦЕПЕНКОВ ДО ДЕНЕС (НА 100-ГОДИШНИНАТА ОД СМРТТА НА МАРКО ЦЕПЕНКОВ)	27
4. Бранка Гривчевска - МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО	33
5. Сашка Грујовска-Миланова - ИНТЕГРАЦИЈА НА ГЕРМАНИЗМИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	43
6. Јованка Денкова - СОЦИЈАЛНИТЕ РАСКАЗИ НА АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И БОРИС БОЈАЦИСКИ	49
7. Марија Ѓорѓиева Димова - ИНТЕРДИСКУРЗИВНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА ЛИРИКАТА.....	57
8. Ивана Ѓорѓиева, Александар Нацов - ГАСТРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	69
9. Биљана Иванова, Драгана Кузмановска, Снежана Кирова ПРЕДНОСТИ ПРИ УЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ОД НАЈМАЛА ВОЗРАСТ	75
10. Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	79
11. Лела Ивановска - КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	87
12. Natka Jankova Alagjovska - INTERCULTURAL COMMUNICATION CONGITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN OUR COUNTRY AND ABROAD	95
13. Сашка Јовановска - УСВОЈУВАЊЕ ВТОР ЈАЗИК- ПЕДАГОШКА ГРАМАТИКА	105
14. Луси Караниколова-Чочоровска - „ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ (ПРЕГЛЕД)	113
15. Карначук Ирина Јурьевна - ПОРЯДОК СЛОВ И ИНВЕРСИЈА КАК СПОСОБИ ВЪРАЖЕНИЯ ЕКСПРЕССИВНОСТИ	119
16. Милена Касапоска-Чадловска - ГРАМАТИКАТА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	123
17. Лидија Ковачева - ДЕМОНОЛОШКИТЕ ПРЕТСТАВИ КАЈ АСИРЦИТЕ И БАБИЛОНЦИТЕ	133
18. Славчо Ковилоски - ПРОТОТИПИ НА ЖЕНСКИ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ И ФОЛКЛОРОТ ОД XIX ВЕК	141
19. Весна Кожинкова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТА ВО РОМАНОТ „МЕМОАРИТЕ НА АЛБЕРТ АЛНШТАН“ ОД КИРЕ ИЛИЕВСКИ.....	149

20. Кристина Костова, Марија Крстева, Наталија Попзарјева, Крсте Илиев, Драган Донеv - ДРАМАТА ВО СРЕДЕН ВЕК КАКО ОСНОВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО АНГЛИЈА	155
21. Мирјана Коцалева, Александра Стојанова, Билјана Златановска, Наташа Стојковиќ - ПРИМЕНА НА РАЗЛИЧНИ МЕТОДИ НА УЧЕЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ПРЕДМЕТИ	163
22. Весна Коцева - ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП	169
23. Весна Коцева, Марија Тодорова - ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ПРИРОДНИОТ ПРИСТАП НА КРЕШЕН И ТЕРЕЛ	177
24. Даниела Коцева, Шукрије Барути, Снежана Мирасчиева - ЈАЗИКОТ И ГОВОРОТ ВО ФУНКЦИЈА НА ОПШТЕСТВЕНА И ИНДИВИДУАЛНА АДАПТАЦИЈА	183
25. Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева - РЕФЛЕКСИЈАТА НА ОДДЕЛНИ ТЕЛЕВИЗИСКИ СОДРЖИНИ И ПОЈАВАТА НА НАСИЛСТВО КАЈ ДЕЦАТА	191
26. Драгана Кузмановска, Лидија Ристова, Биљана Иванова МОЌТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО СВЕТОТ НА РЕКЛАМИТЕ	199
27. Marija Kusevska - WHERE DIRECTNESS AND INDIRECTNESS RESIDE	207
28. Лидија Лумпова - СООТНОШЕНИЕ ГОЛОСА АВТОРА И ГОЛОСОВ ГЕРОЕВ В ХУДОЖЕСТВЕННИХ СИСТЕМАХ ТОЛСТОГО И ДОСТОЕВСКОГО (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА -ЭПОПЕИ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР», РОМАНОВ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ», «ИДИОТ», «БРАТЪЯ КАРАМАЗОВЫ»)	215
29. Ранко Младеноски - ХИПОТЕКСТОТ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	223
30. К.А. Нагина - ТВОРЧЕСТВО Л.Н. ТОЛСТОГО В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ	233
31. Георгий Недюрмагомедов - ФОРМИРОВАНИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	241
32. Першина Татьяна Ивановна - ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ГЕОГРАФИИ	247
33. Мария Попова - РОЛЬ И ФУНКЦИИ МУЗЕЕВ В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО ГУМАНИТАРИЯ	253
34. Vesna Prodanovska-Poposka - ACQUIRING PROPER PRONUNCIATION: AN OVERVIEW OF A SET OF EXERCISES FOR IMPROVING ENGLISH LONG /i:/ AND /u:/ VOWELS	259
35. Цветанка Ристова Магловска, Младен Мицевски ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ КАКО АЛАТКА ЗА ИНСПИРИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО УГОСТИТЕЛСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	265
36. Петја Рогич, Драган Донеv - МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО БУГАРСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА „ВУЈКО ВАЊА“ ОД АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ВО ОДНОС НА МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО СРПСКИОТ ПРЕВОД	273

37. Наташа Сарафова - ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ВРЗ ВИДЛИВОСТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ КНИЖЕВНОСТИ (Пример : Норвешка книжевност)	281
38. Наташа Сарафова, Марица Тасевска - АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА	291
39. Simona Serafimovska - STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AT THE UNIVERSITIES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	297
40. Елена Владимировна Сидорова - ЛОГИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПИСЬМЕННЫХ РАБОТАХ УЧАЩИХСЯ	305
41. Александра Стојанова, Мирјана Коцалева, Наташа Стојковиќ, Билјана Златановска - ПРИМЕНА НА VARK МОДЕЛОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ	311
42. Анета Стојановска-Стефанова, Марија Магдинчева-Шопова - ПРЕДИЗВИЦИТЕ ОД ПОЛИТИЧКАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЗА ДРЖАВИТЕ	319
43. Aleksandra P. Taneska, Blagojka Zdravkovska-Adamova CREATING SYLLABUS AND DEVELOPING GRADING CRITERIA FOR MACEDONIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES AT SEEU ACCORDING TO NEEDS BASED ANALYSIS	327
44. Ольга Тихонова - И.В. ГЁТЕ КАК КИНОПЕРСОНАЖ: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО	337
45. Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска - ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	345
46. Емилија Тодоровиќ - ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: УЧЕЊЕ ПРЕКУ РАБОТА-НОВ КОНЦЕПТ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ВО ТЕХНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	351
47. Elena Trajanovska, Maja Gjurovikj, Biljana Ivanova - STANDARDS-BASED EDUCATION IN ACHIEVING LANGUAGE INTEROPERABILITY	357
48. Nina S. Ćeklić - NARRATIVE-STYLISTIC FEATURES IN THE NOVEL LETTERS TO DANILO KIŠ BY FILIP GAJIĆ	365
49. Уљянова Марина Алексеевна - ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА ВЗГЛЯД	373
50. Славица Урумова-Марковска - ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ ЛИК НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ВО ПРЕДАНИЈАТА И ЛЕГЕНДИТЕ	383
51. С.Н. Филошкина, Ж.А. Борискина - АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА “Getting to Know the General. The Story of an Involvement”, 1984.)	391
52. Наталија Хабарова - АНГЛИЙСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	397
53. Ольга Швецова - ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ «ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОЭМЫ» А.С. МАКАРЕНКО	407
54. Васко Шутаров - КУЛТУРА И КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА	415

ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Марија Тодорова¹, Весна Продановска-Попоска²

¹м-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип,
E-mail: marija.todorova@ugd.edu.mk

²доц. д-р, Факултет за биотехнички науки, Универзитет „Св. Климент
Охридски“ – Битола,
E-mail: vesnaprof@gmail.com

Апстракт

Кога се изучува странски јазик, вообичаено некои фонемите се изговараат различно од тоа како би биле изговорени од родените говорници. На пр. кога странци учат да зборуваат англиски јазик, тие можеби поинаку изговараат некои англиски фонемите за разлика од оние чиишто мајчин јазик им е англискиот. Тоа се случува поради разликите од фонолошки аспект кои постојат помеѓу двата јазика т.е. дали звукот одговара на буквата, дали фонемите се долги или кратки, кои се разликите во однос на артикулацијата на гласовите односно местото и начинот на образување на гласовите итн. Сето тоа претставува голем предизвик за учениците при совладувањето на изговорот, во процесот на учење на странски јазици. Во овој труд се дава преглед на гласовните системи на шпанскиот и англискиот јазик и се прави контрастивна анализа на истите, се презентираат разликите во изговорот на самогласките и најчестите фонетски интерференции помеѓу англиските и шпанските вокали.

Клучни зборови: *вокали, изговор, интерференции, шпански, англиски.*

Вовед

Секој јазик е составен од различни звуци кои ги комбинираме за да произведеме зборови и реченици. Фонетиката и фонологијата се научни дисциплини кои се занимаваат со проучување на гласовите, но од различен аспект. Фонетиката ги изучува јазичните единици – гласовите и нивните варијанти т.е. ја проучува конкретната реализација на гласот. Единица на фонетиката е фонот, односно гласот. Фонологијата пак, се занимава со проучување на функцијата на гласовните единици во гласовната низа. Единица на фонологијата е фонемата¹. Фонетиката го проучува образувањето и изговорот на гласовите. Изговорот се однесува на гласовите што ние ги произведуваме за да создадеме значење. Затоа, за да се пренесе јасна порака и да не дојде до недоразбирање при комуникацијата на странски јазик, од клучно значење е да се има добар изговор. Комуникацијата е процес при кој индивидуите взаемно си дејствуваат, влијаат и меѓусебно се разбираат т.е. процес на заемно дејство, меѓусебно разбирање или

¹ Фонемата е најмала единица во јазикот што сама по себе, нема самостојно значење. Само со здружување, фонемите создаваат поголеми единици што имаат сопствено значење (морфеми, зборови).

не разбирање (Симеонова, 2010: 594). Затоа, за да нема пречки во процесот на комуникацијата, треба да се обрне внимание на сè што влијае врз изговорот на гласовите т.е. на сличностите и разликите на гласовниот систем на англискиот и на шпанскиот јазик.

Англискиот и шпанскиот јазик потекнуваат од различни групи на јазици. Шпанскиот јазик е од романската група на јазици заедно со францускиот, португалскиот, италијанскиот и каталонскиот, а англискиот јазик спаѓа во групата на германски јазици заедно со германскиот, шведскиот, норвешкиот и данскиот. Затоа, постојат многу разлики помеѓу двата јазика и лесно е да се воочат истите. Во продолжение се анализираат постоечките разлики од фонолошки аспект и се прави компаративна анализа на гласовниот систем на англискиот и на шпанскиот јазик.

Вокални фонемии, дифтонзи и трифтонзи

Шпанскиот јазик има прилично едноставен гласовен систем кој се состои од 5 самогласки (вокали) и за разлика од англискиот јазик, не постојат долги и кратки вокали. Два од нив се затворени /i/ и /u/, два се полузатворени /e/ и /o/, и еден е отворен /a/. Во однос на тоа каде се наоѓа јазикот при нивното образување т.е. во однос на неговото хоризонтално движење, можат да се издвојат два предни вокала /i/ и /e/, еден среден /a/ и два задни /u/ и /o/. Во однос на позицијата на усните /u/ и /o/ се заокружени вокали, а /i/, /e/ и /a/ не се. Самогласките во шпанскиот јазик се делат на силни или полни (шпан. fuertes) и слаби или полусамогласки т.е. полувокали (шпан. débiles). Во силни самогласки спаѓаат: А, Е, О, а во слаби: I, U. Групата составена од две различни самогласки кои формираат дел од слог, се нарекува дифтонг. Дифтонг може да се образува од силна и слаба: **aire**, **peine**, **aula**; од слаба и силна: **haciendo**, **novio**; и од две слаби самогласки: **ciudad**, **cuidado** итн. Две силни самогласки не може да формираат дифтонг, тие формираат два слога, како на пример во **aéreo** (a-é-ge-o). Во шпанскиот јазик постојат вкупно 14 дифтонзи: ei - **peine**; ai - **aire**; oi - **boina**; eu - **Europa**; au - **aula**; ou - **Lourdes**; ia - **historia**; ie - **tiene**; io - **colegio**; iu - **ciudad**; ua - **agua**; ue - **aeropuerto**; ui - **cuidado** и uo - **cuota** (González Hermoso, Cuenot, Sánchez Alfaro (1999: 17). Исто така, постојат и групи од три самогласки кои се изговараат одеднаш и тие се нарекуваат трифтонзи. Трифтонг е група од една силна самогласка помеѓу две слаби: **buey**, **Paraguay**. Во шпанскиот јазик постојат 4 трифтонзи: uei - **buey**; iai - **cambiáis**, iei - **estudiéis** и uai - **actuáis**. Постојат и други комбинации на дифтонзи и трифтонзи но тие се среќаваат во некои од дијалектите на шпанскиот јазик.

За разлика од шпанскиот, англискиот јазик има далеку покомплексен гласовен систем кој се состои од 12 самогласки (вокали) од кои 7 се кратки вокали /e/, /æ/, /ɪ/, /ə/, /ʌ/, /ʊ/ и /ɒ/, а 5 се долги /i:/, /z:/, /u:/, /ɔ:/ и /ɑ:/. Во однос на висината, јазикот може да биде прилепен за долниот дел од устата, да биде поставен на средина или да биде високо подигнат. Според тоа, во англискиот јазик постојат 4 високи вокали /i:/, /ɪ/, /ʊ/ и /u:/, потоа 4 средни /e/, /ə/, /z:/ и /ɔ:/² и 4 ниски вокали /æ/, /ʌ/, /ɒ/ и /ɑ:/. Во однос на хоризонталното движење на јазикот, постојат 4 предни вокали /æ/, /e/, /i:/ и /ɪ/³, 4 средни вокали /ʌ/, /z:/, /ə/

² Во некоја литература се наведуваат 5 средни вокали, како петти вокал се вклучува и /ɛ:/.

³ Во некоја литература вокалот /ɛ:/ се вклучува како петти вокал во групата предни вокали заедно со /æ/, /e/, /i:/ и /ɪ/.

и /ʊ/ и 4 задни /ɑ:/, /ɒ/, /ɔ:/ и /u:/. Во однос на позицијата на усните, /ɒ/, /ɔ:/, /ʊ/ и /u:/ се заокружени вокали, а /æ/, /ɑ:/, /ʌ/, /e/, /ɜ:/, /ə/, /i:/, /ɪ/ и /ɛ:/ не се. Како во шпанскиот, така и во англискиот јазик постојат дифтонзи и трифтонзи, иако се јавуваат во помалку комбинации на фонеме. Според П. Роуч (2009) има вкупно 8 дифтонзи: /ɪə/, /eə/, /ʊə/, /ɔɪ/, /eɪ/, /aɪ/, /əʊ/ и /aʊ/ и 5 трифтонзи /aʊə/, /əʊə/ /eɪə/, /ɔɪə/ и /aɪə/. Во продолжение се наведени неколку примери за дифтонзи и трифтонзи: ear→ ['iə]; chair→ ['tʃeə] или ['tʃɛ:]; sure→ ['ʃʊə] или ['ʃɔ:]; lore→ ['ləə] или ['lə:]; boy→ ['bɔɪ]; cake→ ['keɪk]; night→ ['naɪt]; phone→ ['fəʊn]; coal→ ['kəʊl] или ['kɒl]; owl→ ['aʊl]; shower→ ['ʃaʊə], ['ʃɑ:ə] или ['ʃɑ:]; mower →[məʊə]; player →[pl eɪə]; lawyer →[ləɪə]; tyre→ ['tʰaɪə], ['tʰɑ:ə] или ['tʰɑ].

Јазична интерференција

При усвојување на јазици, постепено стекнуваме чувство за новите информации и добиваме идеи како да ги поврземе со нашите претходни знаења. Во ситуации кога се пренесуваат и користат претходните јазични знаења од мајчиниот јазик (J1) со цел да се олесни усвојувањето на новиот јазик т.е. јазикот со кој што се среќаваме за прв пат, тогаш станува збор за “*трансфер*”. Двојазичните личности имаат способност наученото во една ситуација да го пренесат во друга, односно да трансферираат знаења и вештини од нивниот мајчин јазик на целниот јазик. Степенот на трансфер помеѓу јазиците зависи од јазичната блискост помеѓу нив т.е. од влијанието што произлегува од сличностите и разликите помеѓу целниот јазик и јазикот што е претходно усвоен. (Odlin, 1989: 27). Може да се создаде позитивен или негативен трансфер. *Позитивен трансфер* се создава кога научените структури или правила кои важат за J1, соодветно и правилно се употребуваат при изразувања на J2. Спротивно на тоа, кога научените структури или правила кои важат за J1, не се употребуваат соодветно и правилно и на тој начин доаѓа до грешки во изразувањата на J2, тогаш станува збор за *негативен трансфер*. Понекогаш негативниот трансфер се нарекува интерференција (Yule, 2006: 167). Интерференцијата се јавува кога првиот јазик влијае на учењето на вториот јазик. Под поимот *интерференција*, Вајнрајх (1964) мисли на отстапување од нормите на јазикот што се јавуваат во говорот на двојазична личност како резултат на познавањето на друг јазик, т.е. како резултат на јазичен контакт. Според него, поимот *интерференција* подразбира реорганизирање на структурите што произлегуваат од воведување на туѓи елементи во најсилно структурираните области на јазикот како што е голем дел од фонетскиот систем, од морфологијата и синтаксата како и одредени области од речникот (сродност, боја, време итн.) (Weinreich, 1964: 1). Во неговите истражувања, терминот *интерференција* се употребува за различни видови јазичен трансфер, кои се јавуваат во различни социокултурни услови и предизвикуваат различни јазични последици (Weinreich, 1953/1968, во Odlin, 1989: 12). Постојат три видови интерференции: фонетски, синтаксички и лексички. Ние овде ќе ги разгледаме фонетските интерференции помеѓу шпанскиот и англискиот јазик. Според Лекова, фонетската интерференција предизвикува неправилно изговарање на фонетски звуци во вториот јазик поради различни фонетски структури во мајчиниот јазик или првиот странски јазик. Тоа значи дека поради разликите што постојат помеѓу двата јазици, говорникот погрешно изговара некои од зборовите на странскиот јазик (Lekova, 2010: 321).

Фонетска интерференција помеѓу англиските и шпанските вокали

Како што веќе беше споменато претходно, англискиот јазик има покомплексен гласовен систем за разлика од шпанскиот т.е. англискиот гласовен систем се состои од 12 самогласки (/i:/, /i/, /e/, /æ/, /ʌ/, /ɑ:/, /ɒ/, /ɔ:/, /ʊ/, /u:/, /ɜ:/, /ə/), а во шпанскиот јазик има само 5 (/a/, /e/, /i/, /o/, /u/). Иако некои вокални фонеме од англискиот јазик се многу слични со некои од шпанскиот јазик, односно англиските самогласки /i:/, /e/, /ɔ:/, /u:/ се речиси еквивалентни на шпанските самогласки /i/, /e/, /o/, /u/ сепак, во ниту една од петте шпански самогласки, артикулацијата на гласовите не се совпаѓа целосно со било која од самогласките во англискиот јазик. Ова може да предизвика многу фонетски интерференции, бидејќи некои самогласки од шпанскиот јазик, можат лесно да бидат заменети со самогласки од англискиот јазик и обратно. Така на пример, шпанскиот отворен, среден вокал /a/ не се изговара на ист начин како било кој од следниве вокали во англискиот јазик: нискиот, преден вокал /æ/; нискиот, среден вокал /ʌ/ и нискиот, заден вокал /ɑ:/. Сепак, самогласката /a/ од шпанскиот јазик често се заменува со англиската /æ/ или шпанската самогласка /o/ се заменува со англиската /ɒ/ (Weinreich, 1968: 18-19). Освен горенаведените, останатите англиски самогласки, во голема мера се разликуваат од шпанските самогласки. Поради фактот дека постои нееднаквост во бројот на самогласки во шпанскиот и англискиот гласовен систем, може да се забележи дека шпанските говорители се стремат да групираат различни англиски фонеме, асимилирајќи ги во една шпанска фонема. Таков е примерот со „i“ за којшто во шпанскиот јазик има само една самогласка /i/, додека во англискиот има две, долга /i:/ и кратка /ɪ/. Зборовите на англиски јазик што ги содржат овие самогласки се тешки за шпанските говорители, како за изговор, така и за нивно препознавање. На пример, sheep (овца) наспроти ship (брод), или heat (топло) наспроти hit (удар). Може да се каже дека една од најклучните карактеристики која прави голема разлика помеѓу овие два јазика, е должината на самогласките т.е. присуството на кратки и долги самогласки во англискиот јазик, нешто што не постои во шпанскиот. Во продолжение се дадени неколку примери за вокалните фонеме во англискиот и шпанскиот јазик (Barrutia; Schwegler, 1994: 186, 188):

АНГЛИСКИ		
примери	фонеме	други примери
beat bit	/i:/ - долга [i] /ɪ/ - кратка [ɪ]	seat, kneel, reed lid, it, fiddle, hid
bait bet	/e:/ - долга [e] /ɛ/ - кратка [ɛ]	wait, wade, made, maid met, said, when
bat but	/æ/ - кратка [æ] /ə/ - кратка [ə]	mat, mad, fan, clad putt, cut, nut
nod node	/ɑ/ - кратка [ɑ] /o/ - долга [o]	far, rot, lot, not rode, lonely, bone
bore	/ɔ/ - кратка [ɔ]	more, core, for
boot book	/u/ - долга [u] /ʊ/ - кратка [ʊ]	rude, soothe, mood good, would, should

ШПАНСКИ		
примери	фонемите	други примери
si, mi	/i/ - кратка	ti, vivir, escribir
se, me	/e/ - кратка	pez, verano, estar
sal, mal	/a/ - кратка	pan, alma, madre, amor
sol, lo	/o/ - кратка	dos, voz, barco, los
su, tu	/u/ - кратка	luz, curso, usted, pudo

Друга разлика помеѓу овие два јазика е тоа што во шпанскиот јазик не постои самогласката „schwa“, која пак во англискиот се појавува во голем број зборови. Затоа, во изговорот на еден англофон, најверојатно би имало многу „schwas“, што иако нема да биде причина за неуспешна и неразбирлива комуникација, сепак ќе ја отежни истата. Во однос на формирањето на дифтонзи, може да се забележи дека во шпанскиот јазик не постојат дифтонзи што завршуваат на овој вокал, како што има во англискиот ([iə], [eə], [uə]). Од друга страна пак, во англискиот јазик фонемите /w/ и /j/ не формираат дифтонг. Од сето ова, не е тешко да се предвидат најголемите проблеми кои може да се сретнат при изговорот на вокалите и тоа: прекумерно издолжување на самогласките (mucho наместо mucho) и дифтонгизација на /e/ и /o/ (muchoу наместо mucho, habley наместо hablé) (Barrutia; Schwegler, 1994: 186, 187).

Понекогаш, при изговарање на шпански зборови се среќава трансферирање на некои кратки вокали од англискиот јазик. Таквиот трансфер се јавува претежно во хомоними како на пример во зборовите: *intención* (intention), *interesante* (interesting), *diplomático* (diplomatic) итн. Некои англофони го трансферираат од англиски, краткиот вокал /i/, притоа изговарајќи ги погрешно зборовите [ɪntensi^on] наместо [ɪntensi^on], [ɪnteresánte] наместо [ɪnteresánte], [dɪplomatíko] наместо [dɪplomatíko]. На истиот начин, иако вокалот /æ/ (анг. *rat*, *bad*, *rag*) не постои во шпанскиот јазик, при изговорот на шпански зборови, тој може да се трансферира од англиски. Така, многу често може да се слушне [sæntə ænə] *Santa Ana*, наместо [sánta ána]; [kæləfɔːniə] *California*, наместо [kalifórnia] или [pætɪou] *patio*, наместо [pátio] (Barrutia; Schwegler, 1994: 191). За да се избегнат овие интерференции, треба добро да се познаваат вокалните системи на двата јазика.

Друг проблем којшто може да се појави е додавање на палатален елемент [y] или [i] пред буквата „u“. Така на пример, во англиските зборови *cute*, *Cuban*, *pure* итн. се вметнува полувокалот [i] помеѓу [u] и согласката: *cute* [kɪt], *Cuban* [kɪubən], *pure* [pɪur]. Понекогаш „u“ се поистоветува со [iu], изговарајќи ги погрешно зборовите: *universidad* → *yuniversidad*, *miudo* → *myudo*, *muro* → *myuro* итн. (Barrutia; Schwegler, 1994: 192).

Заклучок

Со контрастивната анализа помеѓу вокаланите системи на шпанскиот и англискиот јазик, се утврдуваат и истакнуваат клучните разлики во изговорот на англиските и шпанските вокали. Од фонолошки аспект, во трудот се ограничуваме на анализа и споредување само на вокалните фонеме, истакнувајќи ги најкарактеристичните фонетски интерференции кои можат да се сретнат. На пример, посебно се обрнува внимание на потешкотиите кои можат да се јават при изговорот на шпанските фонеме /a/, /i/ и /o/. Во споредба со англискиот јазик кој има покомплексен гласовен систем, шпанскиот јазик има прилично едноставен кој се состои од само 5 самогласки (вокали) и за разлика од англискиот јазик, не постојат долги и кратки вокали. Поради овие разлики во шпанскиот и англискиот гласовен систем, шпанските говорители многу често групираат различни англиски фонеме, асимилирајќи ги во една шпанска фонема. Контрастивната анализа помеѓу два јазика е секогаш корисна за наставата по странски јазик и усвојувањето на истиот бидејќи помага во откривањето на клучните разлики помеѓу јазиците што би можеле да бидат извор на грешки за ученикот. Затоа, предметните програми за настава по јазик треба да се прилагодат на одредена целна група, според нивните потреби и цели.

Референци

1. Симеонова Ѓ. (2010). *Прилики и отлики между естествениа и учебниа диалог, произтичааци от естеството на социопсихологическата ситуациа. В сп. Езици и култури в диалог. Традиции, приемственост, новаторство*, Св. Климент Охридски, Софиа.
2. Barrutia, R. & Schwegler, A (1994). *Fonética y Fonología Española*, Toronto, Canada.
3. González Hermoso, A., Cuenot, J. R. y Sánchez Alfaro, M. (1999). *Curso práctico: Gramática de español lengua extranjera*. Edelsa Grupo Didascalía, S.A.
4. Lekova, B. (2010). *Language Interference and Methods of its Overcoming in Foreign Teaching*. Trakia Journal of Sciences. 8 (3), 320-324.
5. Odlin, T. (1989). *Language Transfer: Cross-linguistic influence in language learning*. New York: Cambridge University Press.
6. Roach, P.(2009). *English Phonetics and Phonology*, 4th ed., CUP 2009, p. 18-19
7. Weinreich, U. (1964): *Languages in contact*. Mouton & CO., London, The Hague, Paris.
8. Weinreich, U. (1968). *Languages in contact: Findings and problems*. The Hague: Mouton & Co.
9. Yule, G. (2006). *The Study of Language*. United Kingdom: Cambridge University Press.